

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพครูในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพครูในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบมีการแทรกแซง (intervention) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง

ระยะที่ 2 การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัย

ระยะที่ 3 กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพครูตามแนวคิดทักษะชีวิต

ระยะที่ 4 การสรุป และนำเสนอผลการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาได้แก่ แนวคิดการพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูซึ่งการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารดังกล่าวเพื่อให้ผู้วิจัยมองเห็นองค์ความรู้เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษานำไปสู่การพัฒนามโนทัศน์ที่จะเติมเต็มให้เพียงพอแก่การทำความเข้าใจกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตที่นักศึกษาวิชาชีพครูได้อย่างครบถ้วน ซึ่งชี้ให้ผู้วิจัยสร้างกรอบแนวคิดสามารถตัดสินใจเลือกประเด็นปัญหาที่จะนำมาเป็นหัวข้อการวิจัยและเลือกฐานแนวคิดสำหรับการดำเนินการวิจัย เลือกรูปแบบการวิจัย กำหนดวัตถุประสงค์ ของการวิจัยได้อย่างครบถ้วน

ระยะที่ 2 การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัย

ผู้วิจัยคัดเลือกนักศึกษาวิชาชีพครู จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 57 คน โดยการกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนและศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557

2. เป็นผู้ที่สามารถสละเวลาเข้าร่วมกิจกรรมและยินดีให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเชิงลึก

ระยะที่ 3 กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพครูตามแนวคิดทักษะชีวิต

ผู้วิจัยได้เริ่มขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตไปใช้กับนักศึกษาวิชาชีพครูที่เป็นกรณีศึกษา ใช้ระยะเวลา 4 เดือน คือ ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ถึงเดือนพฤศจิกายน 2557 มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การนำองค์ความรู้ทักษะชีวิต มาปรับใช้กับตนเอง

ขั้นที่ 2 การเรียนรู้ เข้าใจ และพัฒนาทักษะชีวิตของตนเอง

ขั้นที่ 3 การสะท้อนการเรียนรู้ การวิพากษ์ ประสบการณ์เดิมนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตของตนเองที่เชื่อมโยงกับวิชาชีพครู ในระหว่างการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการ

เรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยเก็บข้อมูลไปพร้อมกับการใช้กระบวนการฯ ดังนี้

1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview) เป็นหลักตั้งนั้นนอกจากตัวผู้วิจัยซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการวิจัยแล้ว ยังประกอบด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่

1.1) แบบบันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งเป็นบันทึกที่นักศึกษาวิชาชีพครูจดบันทึกข้อมูลรายละเอียด สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และความคิด มุมมอง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะร่วมกระบวนการ โดยบันทึกเป็นรายบุคคล

1.2) แบบบันทึกบทสนทนากลุ่ม เป็นบันทึกที่ผู้วิจัยถอดความจากเทปบันทึกเสียงขณะทำการสนทนากลุ่ม

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป

2) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองด้วยวิธีการเชิงคุณลักษณะซึ่งใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview) เป็นหลัก โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1) การสังเกต แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ในสภาพการณ์ขณะร่วมกิจกรรมกระบวนการบันทึกพฤติกรรมและคำพูดของนักศึกษาวิชาชีพครู

2.2) การสัมภาษณ์ เป็นการสนทนาซักถามอย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยมีแนวคำถามในการสัมภาษณ์หรือประเด็นในการสนทนา ประกอบด้วยการสัมภาษณ์กลุ่ม ผู้วิจัยสนทนากับนักศึกษาวิชาชีพครูที่เข้าร่วมการวิจัยในการประชุมร่วมกันในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งระยะเวลาของบทสนทนาไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับจังหวะเวลา และความพร้อมของผู้สนทนา โดยจุดประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลรายละเอียดเบื้องต้นเกี่ยวกับความคิด เจตคติ ความรู้สึก มุมมอง ความรู้ และความหมายของการแสดงออกของผู้สนทนา มีการตั้งประเด็นคำถามให้อธิบายเรื่องราว และรายละเอียดของสิ่งที่เกิดขึ้นโดยผู้วิจัยได้ขออนุญาตกลุ่มบันทึกเสียงขณะสนทนา

ระยะที่ 4 การสรุป นำเสนอและถ่ายทอดผลการวิจัย

4.1 การรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นคำถามวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ในแต่ละช่วงเวลาได้นำมาวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นฐานในการพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้วิจัยจัดระเบียบข้อมูลที่ได้จากบทสัมภาษณ์ซึ่งถอดเทปเสียงจากแบบบันทึกภาคสนาม และบันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู รวมทั้งข้อความที่สะท้อนผลการเรียนรู้ ในด้านที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ของ

นักศึกษาวิชาชีพรูแต่ละคน ผู้วิจัยเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูลที่สะท้อนขั้นตอนของพัฒนาการการปฏิบัติการในกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ในด้านการพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพรู โดยวิเคราะห์จากข้อมูลใน 3 ส่วน คือ 1) การสะท้อนการเรียนรู้ผ่านการสนทนากลุ่ม 2) การสัมภาษณ์นักศึกษาวิชาชีพรู 3) ข้อมูลจากบันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพรู ที่ได้สะท้อนความคิดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตตามแนวคิดทักษะชีวิต ดังนี้

4.2 การนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักศึกษาวิชาชีพรูตามแนวคิดขององค์การอนามัยโลกและกรมสุขภาพจิตที่จัดองค์ประกอบของทักษะชีวิต และ ผลการพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพรู ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ตรวจสอบซ้ำ เพื่อยืนยันผลสรุปจากการวิจัย และนำเสนอข้อมูลในลักษณะเชิงพรรณนา ซึ่งจะนำเสนอในบทที่ 4 ดังนี้

- ส่วนที่ 1 กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักศึกษาวิชาชีพรูตามแนวคิดทักษะชีวิต
- ส่วนที่ 2 ผลการพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพรู